

מט:

הנודר מן המבושל

פרק ששי נדרים

רש"י

מסורת ה"ט

כמאן מצליגין על קצירי ועל מריעי [כמאן בר' יוסי] מדאמר קצירי ומריעי שמע מינה קצירי קצירי ממש מריעי רבנן: ומותר בעבה: מותני' דלא כבבלאי (דאמר ר' זורא בבבלי טפשא' דאכילי לחמא בלחמא א"ר חסדא (ב) דמזשאל להון להלין נקדני דהוצל הרין דייסא היצין מעלי למיכלה דחייט בלחמא דחייט ודשערי בלחמא דשערי ר' דלמא דחייט ברשערי ודשערי בדחייט רבא אכליה בחסימי רבה בר רב הונא אשכחי' לרב הונא דקאכיל דייסא באצבעתיה אמי' ליה אמאי קאכיל מר בידיה א"ל הכי אמר רב דייסא באצבעתא בסים וכל דכן בתרתין וכל דכן בתלת אמר ליה רב לחייא בריה וכן אמר ליה רב הונא לרבה בריה מזמנים לך למיכל דייסא עד פרסה למיכל בישרא דתורא עד תלתא פרסין אמר ליה רב לחייא בריה וכן א"ל רב הונא לרבה בריה וכל מידעם לא תפלוט קמיה רבך לבר מן קרא ודייסא שהן דומין לפתילתא של אבר ואפילו קמו שבור מלכא פלוט רבי יוסי ורבי יהודה חד אכיל דייסא באצבעתיה וחד אכיל בהוצא א"ל דאכיל בהוצא לדאכיל באצבעתיה עד מתי אתה מאכילני צואתך אמר ליה דאכיל באצבעתיה לדאכיל בהוצא עד מתי אתה מאכילני רוקך רבי יהודה ורבי שמעון אייתו לקמיהו (ב) בלוספייין רבי יהודה אכל ר' שמעון לא אכל א"ל רבי יהודה מאי מעמא לא אכיל מר אמר ליה ר' שמעון אלו אין יוצאין מבני מעמי כל עיקר אמר ליה רבי יהודה ב"ש שנשמוך עליהן למחר רבי יהודה הוה יתיב קמיה דר' טרופין אמר ליה רבי טרופין ואכלנום בלא מלח ואם אכלנום במלח כל שכן שהיו פנינו צהובין אמרה ההיא מטרונתא לרבי יהודה מורה ורוי אמר לה הימנותא בידא דההיא איתתא אי טעימנא אלא קידושא ואבדלתא וארבעה כסי דפסחא והוגרני צידעי מן הפסח עד העצרת אלא יחכמת אדם תאיר פניו אמר ל' ההוא צדוקי לרבי יהודה פניך דומין אי כמלוי רבית אי כמגדלי חזירין א"ל ביהודאי תרויהו אסירן אלא עשרים וארבעה בית הכסא אית לי מן ביתא עד בי מדרשא וכל שעה ושעה אני נכנס לכל אחד ואחד ר' יהודה כד אויל לבי מדרשא שקיל גולפא על כתפיה אמר גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה רבי שמעון שקיל צנא על כתפיה אמר גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה דביתוהו דרבי יהודה נפקת נקמת עמרא עבדה גלימא דהוטבי כד נפקת לשוקא מיכסאי ביה וכד נפיק רבי יהודה לצלויי הוה מיכסי ומצלי וכד מיכסי ביה הוה מברך ברוך שעטני מעיל יזמנא חדא גזר רבן שמעון בן גמליאל תעניתא ר' יהודה לא אתא לבי תעניתא אמרין ליה לא אית ליה כסויא שדר ליה גלימא ולא קביל דלי

מליגין אקצירי. רופא חולי עמו ישראל: מריעי. על פליטת סופריהן: מסניסין. דקמי דעבה לא מיחאללא בריפתא: דלא כבבלאי. דמלפתי פיתן דייסא דהויה עבה: נקדני. דייקנים במלכל: (היבין מעלין). באזה דבר מעולה אכילת דייסא: דמיעי. יכול לאכלה בלחם של חטים ודייסא דשערי יכול לאכלה בלחם של שעורים: או דילמא. דייסא של חטים יפה לאכול בשל שעורים ושל שעורים בשל חטים. ואית דגרסי נקדני מלשון כי קקן עור פניו (שמות לה) מלאים חממה ומאירה פניהם שגאי(ס) חממת אדם מאיר פניו: אכלה בחסימי. היה מלפת פיתו בחסימי. ומפסה לה במסכת פסחים (דף נט:) קיימחא לדבשנותא קמח של קליית שעורים שלג הביאו שלש ומיבשין אותן בתור וקלופין סן: מומני לך לאכול דייסא עד פרסה. דע שאזתו מהכל אינו עובד לכן אלף עד הלוך פרסה. ועבר השור עד שלש פרסאות: ע"א ואל מומני לך לאכול דייסא עד פרסה לך אחר דייסא לאכול וטפי לא ולאכול כשר שור לך עד שלש פרסאות: לא כל מידעם לא פלוט קמי רבך. רבך מרוק רוק כפני רבך כדאמר בגמ' עירובין (דף נט.) הרק לפני רבו חיוב מימה שנאמר(ו) וכל משעלו אהבו מות אכל אם אכלת דלעת דייסא וזדמן לך הרוק כפני פלוט כפני רבך חזוק אומו למון שיש בו סכנת נפשות שהן קשין לגופו של אדם כפתילה של אבר: ואפילו לפני שבור מלאכ פלוט. ואל תחבישי: עד מתי אפה מאכילני רוקך. שהיה נותן ההוא בשני ומנייק בו הרוק שפיו ומחוצו בעקרה: לאתך. עפרותית שנצפרתו: כלוספייין. מאיני שנמשלו יותר מדאי: כיון שאין יואלין מני מעיס(ו): כ"ש. דמעלו שנשמוך עליהן שאין אנו זכרים לאכול מהכל אחר למחר: מורה ורוי. אתה תלמיד בעל הוראה ואתה שיכור. מפני שהיו פניו צהובין כל שעה: הימנותא בידא דהסיא איספא. אמונתי בידך שאיני שונה כל השנה יין אלף קידושא ואבדלתא: וחוגר אני לדעי. וקוסר אני דעמי פדחמי משום מימוש רשעי מפני ד' כוסות ששתמי שאני חושש מהן מפסח עד עצרת: אי כמלוי ברבים כו'. שהן מרווחין ביותר ופניו צהובין ויפין: טרויהו. גלגל חזירין ולהלות ברבית אסורי ליהודאי ודאי לאו מנייהו פני צהובין: שקיל גולפא. היה נושא הקנקן לבית המדרש ליטב עליה: מלאכא שמכבדת כו'. דעכשו ישב עליה צבית המדרש: נפקס נקטס עמרא. איהי לשוקא הוה מיכסי ביה: (ו) רבי יהודה כד הוה מצלי הוה גמי מכסי ביה: שעטני מעיל. שהיה לכן חביב כל כך שלא היה לכן אחר:

תורה אור השלם

1. מי שהחכם ומו יודע פשר דבר חכמת אדם תאיר פניו ורו פניו יקראת חן. קהלת ח א

מוסף רש"י

על קצירי ועל מריעי. קצירי. חולים. מריעי. רבנן (ברכות כב.) מ"ח סגן משפטי סח (ויהי טו.) כמאן בר' יוסי. דלמחר אדם ליוון עליו יוס. ויחבל עידוי אמו לזכר ולא יקטיריה מיפה. דלי כרבנן דלמרי אין ידעו אלף בלחם השנה. הרי כבר נקטס עלי (שם.) מידעם. שום דבר יקטון (ו.) אי כמלוי רבותאי כמגדלי חזירין. שכן מרובה בלא טוחם ושחמם מלחם. לך פנימם לזכירם (ברכות ה.)

פירוש הרא"ש

כמאן מצליגין אמריי ואקצירי ב"י יוסי. דלמחר אין אדם נזון בריהו. הייני רבנן: מרוב נרספתא מלח: סתני' ריא כבבליא. דלתיבה אפי' עבה מקרי מנכיל: נכריי דהוצא. נקי הדעת כמו המחקר חלני: בחסימי. קמח של קליית: באצבעתא בסים. האוכל בלחם אחר הוא טוב וכל שכן בשמי באצבעת או בשלש: הייבי' דייסא עד פ"הית לך שעה: כל מידעם לא פלוט. לך שעה: כל מהכל שאכלת אל אתה יושב לפני רבך ויש לך רוק מתוך פיה חללעט ולא תפלטו איתו לפני רבך: לבר מקרא ודייסא שדומין לפתילתא של אבר. היטעו רוק אחר שאלס: באבילי' רוקך. הנדנך כהולא אכל אלעטו היה מקנה מן הרוק: מאבילי' צואתך. שכן לפוק לנפש: בלוספייין. מין חללים: בורה ורוי. בעל הוראה כמתוך ימתני: חזובני צדעי. מלאכ הילא: שקיל גולפא אבתיא. שמי לישב עליה צבית המדרש: נקטס עמרא. לקחה למר: שעטני מעיל. שהיה משווג עלי מעיל:

דלי

הנהגות הב"ח (א) גם אחר בר המצוה לוכא דמסאלי: (ב) רש"י דרי' כיון שאין דיי' כ"ש דמעלו דרי': (ג) ר"ה נפקת ורי' למר הסיד וצדי' מ"ה ועבדה גלימא דהוינו דרי': (ד) ר"ה וכד נפקת ורי' ר' יהודה דרי':

תוספות  
כמאן מצליגין האדמוא על החיטים ב"י יוסי. דלמחר אדם נזון כל יום דלילו למאן דלמחר דמיון בלחם השנה היו חממת שאל: סתני' ריא כבבליא רבב"י דייסא בנרסא. וא"כ גם תכשיל עבה אסור לזכיר: א"כ ריא דרבב"י א"הי נקדני. פירוש מ' מלאכ שישאל להי נקי הדעת כמו נקד שמיה (פסחים ק"ח.) וכן לקר אסור לזכיר: א"כ ריא דרבב"י נקדני ממו נרספת מפרשין נקדני ממו נרספת (ג) הןקדני מופסיס אלו פ"ה וכל המדקדק בדברי נקדן נקדן: בחסימי. קמח של קליית וכן פ"ה וכן פ"ה (פרק כל שעה ד' טו.) וריח פירש קמח של שדעיס ופירשוהו נרסא אומו דלמחר: היה לו לקרויה קמחא דלכישנות ועוד אמר פ' כל שעה ממנו ליה קרה בחסימי ולי קיימחא דלכישנות א"ל אמר לעיל מנייה סתני' פירקא דלמור: א"הי. לומר אל יטעון לרוק ירוק ואל יעט בשני כבוד רבו: בלוספייין. מין חללים רעיס: כ"ל שכן נרספת עליהם אסורי. שלא יעטלו מהר וכל מן שהחלל מתוך הכני מעיים הלל נפסד: חזובני צדעי. פירוש טוגר וקוסר היה נדעיו לפי שהיה כח בלחמו של הין שעה נפסד: כהולא אכל אלעטו היה מקנה מן הרוק: מאבילי' צואתך. שכן לפוק לנפש: בלוספייין. מין חללים: בורה ורוי. בעל הוראה כמתוך ימתני: חזובני צדעי. מלאכ הילא: שקיל גולפא אבתיא. שמי לישב עליה צבית המדרש: נקטס עמרא. לקחה למר: שעטני מעיל. שהיה משווג עלי מעיל: